

Till finansutskottet

Finansutskottet har beslutat bereda socialutskottet tillfälle att avge yttrande över proposition 1995/96:169 om sammanslagning av Svenska Penninglotteriet AB och AB Tipstjänst, m.m. jämte motioner i de delar som berör utskottets beredningsområde.

Propositionen

I propositionen läggs förslag fram bl.a. om att slå samman Svenska Penninglotteriet AB och AB Tipstjänst.

Forskning om spelberoende m.m.

Regeringen gör i propositionen den bedömningen att medel bör ges till forskning om spelberoende och stöd till organisationer mot spelberoende m.m. För insatser mot spelberoende bör två miljoner kronor anvisas årligen, i tre år från och med 1997, under Socialdepartementets huvudtitel. Regeringen avser att återkomma till anslagsfrågan i budgetpropositionen för år 1997.

I propositionen anføres att det har skett viss forskning kring spelberoende och att det finns föreningar av spelberoende personer med inriktning på kamratstödande verksamhet. Det finns också i mycket begränsade former behandlingsverksamhet mot spelberoende. Dessa verksamheter bör utvecklas. Erfarenheterna från den bedrivna forskningen bör tas tillvara och kunskapsbristerna beskrivas. Forskning och kunskapsinhämtning bör sättas igång och åtgärder för att hindra att människor hamnar i spelberoende, eller som hjälper dem som redan är spelberoende, bör utvecklas och prövas, anser regeringen.

Stödet avses inte ha någon direkt koppling till aktörernas intäkter utan prövas och anvisas av riksdagen på sedvanligt sätt, och finansieringen sker i anslutning till den föreslagna omläggningen av vinstdelningssystemet, enligt propositionen.

Motionerna

I motion 1995/96:Fi67 av Michael Stjernström m.fl. (kds) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om

spelberoende (*yrkande 5*). Motionärerna anför att det är viktigt att öka medvetenheten om skadeverkningar av spel. Genom ett långsiktigt stöd till forskningen och en kunskapsuppbyggnad på området kan åtskilliga personliga tragedier undvikas eller lindras och samhällets resurser behöver inte tas i anspråk i samma omfattning. Det är, enligt motionärerna, angeläget att framför allt unga människor förhindras att delta i sådant spel som lätt kan leda till ett vanemässigt beteende, t.ex. vadhållning i samband med hästtävlingar och idrottstävlingar samt s.k. bingoallianser. Vidare anför motionärerna att dragningstätheten för de statliga bolagens nummerspel bör begränsas. Motionärerna anser att det sannolikt blir nödvändigt med ett högre årligt anslag än två miljoner kronor.

I *motion 1995/96:Fi73 av Karin Israelsson (c)* hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om anslaget för forskning m.m. (*yrkande 2*) och om förbud mot introduktion av spelformer över hemdatorer (*yrkande 3*). Motionären anför att förslaget om att anslå två miljoner kronor per år för forskning om spelberoende är välkommet. Förslaget bör dock inte avse bara tre år och oavsett vilka forskningsresultat som framkommer. I stället bör viss del av spelinkomsterna anslås fortsättningsvis. Detta är, enligt motionären, nödvändigt för att tillförsäkra forskning, stödjande verksamhet och vård resurser för framtiden. Antalet människor med spelberoende växer. Det enda sättet att förhindra detta är att minska spelutbudet. Det behövs också ökade informationsinsatser, ökade vårdmöjligheter och mer förebyggande arbete. Den spelberoende finansierar i många fall sitt spelande genom bedrägerier, stöld och förskingring. I många fall är den spelberoende också alkohol- eller narkotikaberoende, anför motionären. Vidare anför motionären att spelberoendet kommer att öka om möjlighet ges att via Internet spela lotto och tips från en hemdator. Som skäl för att introducera dessa spelformer har angetts att det skulle förhindra att svenskar lockas att spela utomlands. Detta skäl är dock, enligt motionären, dåligt underbyggt. Motionären anser att nya spelformer inte skall introduceras.

I *motion 1995/96:Fi74 av Elver Jonsson (fp)* hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om de problem som kan uppstå av s.k. spelberoende (*yrkande 4*) och att riksdagen beslutar att alla lotterianordnare, också de statliga, skall upprätta ett etiskt policydokument som förhindrar negativa följder av ett alltför aktivt spelande (*yrkande 5*). Motionären anför att det är viktigt att riksdagen har synpunkter på och markerar sin hållning rörande de problem som kan följa av ett alltför ivrigt spelande. Många människor blir spelberoende. Den höga dragningsrätten, avsaknaden av åldersgräns, t.ex. för hästspel och oddset samt att ATG skulle få ägna sig åt vadhållning på annat än hästar är förslag som i detta avseende inte får verka utmanande. De ideella organisationerna har erfarit att ett aktivt, för att inte säga aggressivt utbud och köptryck på många människor, särskilt ungdom, kan innebära negativa följder. Folkrelsernas samarbetsorgan för lotterifrågor (FSL) har upprättat ett policydokument som särskilt beaktar dessa frågor. Motionären anser att det är angeläget att också staten tar sig an dessa frågor.

I *betänkandet 1992/93:SoU25* om forskning inom Socialdepartementets verksamhetsområde behandlade socialutskottet motioner (kds, fp) om forskning kring spelberoende. I *betänkandet* redogjordes för olika forskningsprojekt om spelberoende. Utskottet vidhöll sin tidigare uppfattningen att problemen med spelberoende är kända och att det torde komma att uppmärksammas av bl.a. Socialstyrelsen och Folkhälsoinstitutet. Utskottet uttalade också att kontinuerligt stöd ges till forskning om spelberoende. Motionerna avstyrktes. Riksdagen följde utskottet.

Även i *betänkandet 1993/94:SoU8* om socialtjänst behandlade socialutskottet motioner (fp, c) om spelberoende. Utskottet vidhöll sin tidigare inställning och avstyrkte motionerna. Riksdagen följde utskottet.

Skatteutskottet behandlade i sitt *betänkande 1994/95:SkU28* om finansiering av medlemskapet i Europeiska unionen, m.m., under rubriken Skatt på spel, en motion (kds) med begäran om ett tillkännagivande om att en avgift för forskning om spelberoende borde införas och att en utredning om behovet av ytterligare åtgärder mot spelberoende borde tillsättas. Skatteutskottet, som avstyrkte motionen – reservation (kds) – anförde att specialdestinering av skatter till vissa ändamål bör undvikas eftersom det förhindrar en rationell prövning av utgiften i budgetsammanhang. Skatteutskottet anförde också att det ingår i Socialstyrelsens och Folkhälsoinstitutets uppgifter att följa utvecklingen när det gäller problemen med spelberoende och vidta lämpliga åtgärder samt att Socialvetenskapliga forskningsrådet ger stöd till forskning om bl.a. spelberoende. Riksdagen följde utskottet.

Kulturutskottet behandlade i *betänkandet 1993/94:KrU32* regeringens proposition om ny lotterilag. I *betänkandet* anges beträffande forskning om spelberoende följande.

Regeringen avser att återkomma till riksdagen och begära medel till dels forskning om spelberoende, dels organisationer för spelberoende människor. Folkhälsoinstitutet bör enligt regeringens uppfattning svara för fördelningen av medel och initiativ till forskningsinsatser samt stöd till organisationer för spelberoende människor.

Utskottet, som delar regeringens uppfattning att det föreligger ett behov av att medel avsätts för de av regeringen angivna ändamålen, förutsätter att regeringen under nästa riksmöte återkommer till riksdagen i frågan.

Lotteriutredningen konstaterar i *betänkandet SOU 1992:130 Vinna eller försvinna – folkrörelsernas lotterier och spel i framtiden* att det totala spelandet sedan början av 1970-talet har varit i det närmaste oförändrat i förhållande till hushållens disponibla inkomster. Uppgifterna skulle kunna tolkas som att genomsnittsspelaren har god kontroll över sitt spelande som utgör en fast del av konsumtionsutrymmet. Enligt en undersökning gjord några år tidigare på socialpolitiska institutionen vid Stockholms universitet finns det dock 16 000 personer som kan betraktas som storkonsument av spel.

En del studier och dokumentation om spelberoende finns. Bl.a. Brottsförebyggande rådets rapport *Spelandet i Sverige*, Institutionens för socialt arbete

Folkhälsoinstitutet har i sin fördjupade anslagsframställning för åren 1997–1999 ansett att spelberoende är ett växande problem och att det är angeläget att öka kunskaperna om dess omfattning och konsekvenser. Institutet har också nyligen beslutat att anslå medel till en prevalensstudie vid Stockholms universitet om spelberoendets omfattning. I ett yttrande över Finansdepartementets rapport om de statligt styrda spelbolagens koncessioner och organisation m.m. har Folkhälsoinstitutet framfört att det är bra att medel ges till forskning om spelberoende och stöd till organisationer för spelberoende. Det bör dock uppmärksammas att medel även behövs för behandling av spelberoende personer.

I *Finansdepartementets rapport De statligt styrda spelbolagens koncessioner och organisation m.m. (Ds 1995:61)* anføres att kunskapen om problemen med spelberoende är bristfällig. Från spelberoendeorganisationer har framhållits att den på senare tid aktiva marknadsföringen från de statliga spelbolagen och ATG är ett allvarligt problem för de spelberoende. Utredningen gör den bedömningen att förslagen i rapporten sammantaget kommer att leda till en dämpad marknadsföring. Utredningen anser att det finns skäl att skapa möjligheter till forskning på området och stöd till organisationer för spelberoende. Stödet bör dock inte ha någon direkt koppling till aktörernas intäkter från marknaden utan bör prövas och anvisas av riksdag och regering på sedvanligt sätt, menar utredningen.

I *Civildepartementets rapport Ändringar i lotterilagen (Ds 1996:20)* uppmärksammas den snabba tekniska utvecklingen på lotteriområdet, bl.a. förekomsten av spel- och lotteriverksamhet via telefon och över telenätet samt inom datornätverket Internet. Utredaren anför att det här är fråga om verksamheter som är svåra att överblicka och därmed att utöva tillsyn över. Man kan samtidigt inte bortse från att de kan vara förknippade med sociala och ekonomiska risker, inte minst för unga utövare. Utredaren föreslår att lotterilagen genomgår en mera omfattande översyn. Den tekniska utvecklingen, liksom uppfinningsrikedomen inom spelbranschen, kräver att lotterilagen är utformad så att den inte med lätthet kan kringås. Vidare har Lotteriinspektionen nyligen lämnat en rapport om ny teknik på spelmarknaden. I den rapporten framhålls att det nuvarande kontroll- och tillsynsarbetet kommer att behöva anpassas till de nya sätt som tekniken används på, t.ex. den allt större användningen av datakommunikation.

Socialutskottets bedömning

Socialutskottet begränsar yttrandet till avsnittet 9 i propositionen om forskning om spelberoende m.m. samt till motionerna Fi67 yrkande 5, Fi73 yrkandena 2 och 3 samt Fi74 yrkandena 4 och 5.

Problemen kring spelberoende har uppmärksamats under senare år. Socialstyrelsen och Folkhälsoinstitutet följer utvecklingen och vidtar vid behov lämpliga åtgärder. I Folkhälsoinstitutets fördjupade anslagsframställning för

åren 1997–1999 anförs att spelberoende är ett växande problem och att det är angeläget att öka kunskaperna om dess omfattning och konsekvenser. Institutet har nyligen lämnat stöd till en studie, vid Stockholms universitet, om spelberoendets omfattning. Behandling av spelberoende finns i viss omfattning, bl.a. vid behandlingshemmet Backgården. En länkrörelse för spelberoende personer finns också sedan 1991.

Det är enligt utskottets mening angeläget att problemen med spelberoende uppmärksammas och att forskningen på området ges ett kontinuerligt stöd. Bl.a. bör spelberoendets omfattning och karaktär kartläggas. Inte minst bör spel bland barn och ungdomar uppmärksammas. Även förekomsten av nya spelformer bör studeras. Internationella erfarenheter på området bör beaktas.

Utskottet delar regeringens uppfattning att det för insatser mot spelberoende bör anslås två miljoner kronor årligen, i tre år, från och med 1997, under Socialdepartementets huvudtitel. Motionerna Fi67 yrkande 5 (kds), Fi73 yrkandena 2 och 3 (c) och Fi74 yrkandena 4 och 5 (fp) får i huvudsak anses tillgodosedda och bör därför avstyrkas.

Stockholm den 23 april 1996

På socialutskottets vägnar

Sten Svensson

I beslutet har deltagit: Sten Svensson (m), Bo Holmberg (s), Ingrid Andersson (s), Rinaldo Karlsson (s), Christina Pettersson (s), Marianne Jönsson (s), Leif Carlson (m), Barbro Westerholm (fp), Conny Öhman (s), Stig Sandström (v), Mariann Ytterberg (s), Birgitta Wichne (m), Thomas Julin (mp) och Chatrine Pålsson (kds), Christin Nilsson (s), Annika Jonsell (m) och Kerstin Warnerbring (c).